

МИХАЙЛО
ОСАДЧИЙ

СКИТСЬКИЙ ОЛТАР

ПОЕЗІЇ

Цю книжку видали:

Фундація ім. О. Ольжича

**Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді
(ОПЛДМ)**

Об'єднання Українських Письменників "Слово" — Канада

МИХАЙЛО ОСАДЧИЙ

**СКИТСЬКИЙ
ОЛТАР**

ПОЕЗІЇ

diasporiana.org.ua

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ "СЛОВО"

1990

MYKHAILO OSADCHYI
SCYTHIAN ALTAR

Обкладинка й ілюстрації
М. ЛЕВИЦЬКОГО

ISBN № 0-920365-62-0

Набрано і надруковано у Видавництві "Новий Шлях"

Published by The New Pathway Publishers Ltd.

297 College St., Toronto, Ontario, M5T 1S2, Canada

**СКИТСЬКИЙ
ОЛТАР**

*Михайло Осадчий на засланні.
Троїцько-Печорськ, Комі АССР. 1980 р.*

Василь Барладяну

Спів “під обвалами брил...”

Нещодавно я почув, ніби саме в'язниця зробила з Михайла Осадчого поета. Мене аж пересмикнуло від цієї думки, адже в невідьничих мурах навіть травинка якщо й проросте, то не зеленіє. Та й Михайло Осадчий віршував ще до ув'язнення.

Проте я не заперечував своєму співбесідникові, бо справді М. Осадчий належить до безконечного ланцюга українських митців, що ось уже століття поспіль творять рідну культуру в тюрмах, у таборах, на засланнях... Щоправда, не все, створене ними, навіть якщо й знищене поневолювачами, стає доступним для загалу.

Та було і залишається незаперечним фактом те, що поруч з дозволеною існує культура “ув'язнена”, — і життєвий і поетичний шлях М. Осадчого яскраве тому свідчення.

Доречно ще тут сказати, що на волі він встиг написати одну невеличку книжечку — першу — а в ув'язненні близько 20 — цілу бібліотечку “захаявної літератури!” У мене на похваті лише дві — “Біла туга” (1975) та “Скитський олтар” (1958-1986). Але й ці дві — поетичні документи, які

*Михайло Осадчий на засланні в Комі АССР
(з дружиною) 1980 р.*

*...наче скита у полі,
Знайде хтось у кургані доби.*

Так, доби, що для нашого народу виявилась цілим століттям — д в а д ц я т и м. Поривчастим і страшним. Прекрасним, бо зустріли ми його могутніми голосами Франка, Лесі Українки, Коцюбинського... На зорі цього століття підніс над світом малиновий поетичний спів наш Олесь, заграв усіма дзвонами святої Софії Грицько Чупринка, котрий уже в двадцять першому році впав на рідну землю, щоб оддати їй останнє — свою невинну кров... За ним, мов паростки до сонячного променя потягнулися сотні... Поніс у могилу несподівані шедеври Мікельанджело нашої культури — Микола Зеров. Замок з глибоко враженим серцем надиво співучий Павло Филипович...

Жертви, жертви... Бо ж біографії наших бардів, починаючи від Шевченка, — часточки історії українського народу. Та не тільки! У піснях наших поетів сконденсована правда і мрія народу. Та й, окрім цього, вони ще проводирі на важкій дорозі до ідеалу. І кожний з них по-своєму усвідомлює це. Як для прикладу, Осадчий:

*Складу всі ноші на рамена,
Які несе мій рідний край.
Розкрилю я його знамена,—
Хай тане лід і квітне май.*

Ці слова він вимовив уже перед zenітом віку свого, а ноші народні склав на свої рамена в середині шістдесятих, коли бурхлива активізація народного життя нетривалої хрущовської відлиги була різко обірвана, а “керівництво, яке встановилось у партії 1964р., політично запрограмувало застійні явища” (“Радянська освіта”, 11 грудня 1987р.)

М. Осадчий одним з перших “шестидесятників” зрозумів, що нива народного життя занедбується і народ знову віддається на поталу кривді. І тоді, скаже він згодом,

*Схопивши чепіги часу,
Вів я борозну — скільки сил!
Що то світ — я не знав одразу.
...Лиш спізнав під обвалами брил.*

Та брили від віри в можливість служити своєму народові в рамках конституційних обіцянок не вбили в Осадчому поета. Навпаки, нічим невиправдані знущання над ним піднесли його до рівня кращих поетів свого покоління.

Більшість віршів Осадчого — сприймаються як народні думи, створені людиною, яка поєднала в собі життєвий і літературний вишкіл. Він, подібно до чумака з думи, “до землі припадаючи слухом” чує, як “Тужить-плаче осіннім дощем... рідна ненька”... Та долине до неї, коли вона вже успокоїться під хрестом.

Нааявно бачиш Шевченкових “Байгушів”, вчитуючись у рядки про природу і людей суворой півночі Комі краю, в котрому страждав поневолений

поет: це також традиційна риса нашої культури — леліяти всі прекрасні паростки в чужині, де корінне населення теж тужить за правдою.

“Перековую зло на добро”, — ніби між іншим каже поет. І “катакомбами мурів” веде “свій човен в рідне русло...— в Дніпро” нашої культури — крізь концтабори і заслання.

Та й загалом складається враження, наче під брилами неосягненої руїни співає неушкоджений будівничий, лаштуючись вимурувати ще прекрасніше місто з брил, якими обвалений довкруж.

І ти, читачу, зачудований, зупиняєшся, аби слухати і слухати цього співця краси оновлення.

11 грудня 1987р. Одеса

ВІД АВТОРА

(Аспект позиції)

Суспільні пошуки, соціальні болі...
Земля материнського молока...
Хворіти ними, чи ні.
Не ми вибираємо їх, вони нас.

Нам належить тільки свій перебіг перехресними стежками суспільних пошуків. І в ступені духовності, у силі і характері самовираження “гвинтиків і коліщаток” у ситуаціях і перепонах цього процесу й полягає глибинна суть літератури.

В компетенції історії розсудити — правильно чи не правильно був поставлений діагноз “недуги”, розумно чи не розумно вели себе терапевти від суспільного прогресу... Та вже зараз можна сказати: не літературне це питання, хоча й спричиняється до її явищ.

У цьому зв'язку хотілося б лише пригадати слова корифея нашого:

*Ми чесно йшли
У нас нема
Зерна неправди за собою...*

Свого часу Гегель висловив дуже влучну думку про те, що людство завжди приходило туди, куди воно не йшло.

Людство! Про одиницю-нуль і говорити не доводиться. Проте, саме вона, одиниця-нуль, у вирі помилковостей та суперечностей, добровільно бере на себе пута, рабом волі стає, свідомо йде у безодню суспільних явищ, встеляє свій шлях “Оводами”, “Гайдамаками”, “Товаришами із тюрми”, “Посланнями в Сибір” — вічно живими квітами в нев’янувчому букеті духовності людської. А про себе лише десь там, мимовільно, скаже: “Ми лиш каменярі”...

Ось про що хотілося “помовчати” кількома словами, споряджаючи в дорогу свої “кленові листки”, навіяні і розвіяні причетністю до тих днів, які починають інакше виглядати у світлі гласності і перебудови, у світлі нового мислення і нових підходів до суспільних явищ нашої країни.

Львів, 25 грудня 1986 року.

КВІТНЕВІ СУЦВІТТЯ

СПАЛАХ

Я дзвінко молодий, як дзвін!
Та різні дзвонять дзвони.
Од мене подзвін — промінь в світ,
А сяйво злота — биті трони.
Живе людина — для мети.
Хай терном стеляться дороги...
А ми на вогнища тривоги
Міняєм спокій темноти.
Моє велике — у мені.
Любов і щастя, нерви.
Та щоб росли дубами дні,
Не рюмсали, мов верби.
В п'їтьму сваволі диктатур
Кладу слова — тротилу скали.
Гори, гори, бікфордів шнур,
Від серця — в серці спалах.

МОЯ КРАСА

Хто травень міняє на грудень смутний,
Хто тишу вподобав — не дух запальний
Хто в голосі моря, мов немічний спить,
Хто ріс, як надія, а виріс — мовчить,
Хто працю міняє на спокій і сон,
Хто щастя шукає — та без перепон,—
Тому не сягнути повік висоти
У бурі, в світанку, в зеніті мети!

ДО ПРОБЛЕМИ МОЗОЛІВ

Запевняю. Прошу: без полеміки.
Ще потрібні труди й немалі,
Поки зникнуть в мозках академіків
Від занять їх пустих мозолі.
Ось проблема найперша з важливих:
Хоч моржем ти плигай в воду-лід,
А питань не вгамуєш глузливих,
Що первинне: яйце — чи в нім плід?
Що ж стосується зерня, то ясно,
Хто посіяв, плекав і орав,
Покосив, змолотив все те вчасно,—
Хто те зерно у нього украв...
То ж кажу я, прошу: без полеміки.
Ще потрібні труди й немалі,
Поки зникнуть в мозках академіків
Від занять їх пустих мозолі.

ГРОНА

Наливаються дні мої гронами,
І звисають гірляндами втіх.
Дужі йдуть повноводними бродами,
Вітер, сонце ошедрює їх.
...І сонливим бродити доводиться.
Що не крок в них — атлантів тягар.
...Квіти тим лиш дарують нектар,
Хто на втіху їм гронами зводиться.

МЕЧ АРЕЯ

В небі величному місяць розцвів.
Простір — безмежна алея.
Тут предки скували на віки віків
Меч нездоланий Арея.
Від скитів жадоба на пісню й красу,
І думи чарівного краю.
Чи радість у серці, чи туга і сум,—
Тут корінь, олтар мій, я знаю.
...І вже, розпростерши фантазії літ,
З Бористена, з Дан-апра впиваю
І ненависть Гонт, і ум Сковорід,
І волю прадавнього краю.

КАРПАТСЬКЕ ІНТЕРМЕЦЦО

I

А я стояв серед Карпат
Увесь у синій прохолоді,
Земля і райський зорепад —
Неосягнений чар природи.
Я більш не міг красу сприймати.
Я розчинився в сині сам.
Синь засинила все в Карпатах.
Вона — мов виклик небесам.
Вся голубава, як блавати,
Вітчизни рідної земля.

...І Сумщина,
Мої Карпати,
І скеля Довбуша.
І я.

II

Імла в блакитнім полотні.
Пастуші вогнища притухли.
І вирізьблялось вдалині
Гірське село — прадавня Тухля.
Тарілка яру, круг висот.
Хатки стримлять, мов на припоні.
Тут Україна літ сімсот
Спасла Європу від монголів.
...Спинили кров'яні потопи
Мечами вольності горяни.
...І на кладовищах Європи
Лежать у забутті слов'яни.

III

Карпати мрійні, тихий Дніпре,
Музико рідної землі,
Злітаю я крилатим вітром
У теплий край, мов журавлі.
Так, дні гарячі в теплім краї,—
Що спека сонця в спеці справ?
Це ж волею нових держав
Планета нині розцвітає.
Хай Африка сія в обнові,
Щоб до моєї, до землі
Веснили вільні журавлі
Тепло свободи і любови.

ІУ

Ну хто без тебе я, о пісне колискова?
Що спрагнений джерела натомлений косар.
Моя — твоя краса, і солодощі мови.
Жень шень душі моєї, Україно!
Короткі радощі поривних, смілих дій...
І перший подих мій і пісня лебедина
В тобі лиш мають зміст, надіє всіх надій.
Нехай для інших ти не Лувром славна.
Та скільки зір твоїх у світі цім!
Пливе Дніпрова течія державна,
На березі її і мій біліє дім.
В моїй душі безмежний простір віри
Із сподівань та вистради віків.
Вогнем добра я спопелю вампірів.
І вольним упаду на землі козаків.

ВИШНЕВИЙ ДЗВІН

Зацвіли українські шевченківські вишні.
Уквітчались в сніги чи бавовники...
І гойдалися бджоли, мов човники
На бентежному святі життя.
...Вийшов Вишня.

Уже западалася
Світанкова мозаїка зір...
І тривога в душі обізвалася,
Мов страхи в ній снував хижий звір.

А небо чисте, рожеве, блакитне, ясне.
В красі і цвіту — ідуть до вінця.

Вовіки і присно і днесь...

Глянув довкола:
Київ, Дніпро і поле.
Гомін далекий — і без кінця...

ВІН —
А серце тривожно:
— Відходжу!

...Пробуджений ранок
Бив у вишневий дзвін.

ДЕРЕВА

*Він на спис настромлений,
повільну смерть дерева приймав...*

Пабло Неруда, “Вселюдська пісня”.

Коли вечірні сутінки і тиша
Постави дерев пришпилюють до обрію,
На мене буланим дише
Мужність Наливайкового неспокою.
Вечірні дерева — казкові хоботи.
Свідки дитячих забав, безтурботного гомону.
В гонитві за місяцем — морським коропом —
Ніч українська полощеться
У перламутрі його променів.
Ось місяць шугнув в океанну глиб.
Застигли дерева вражено
В темнозернистій ночі над берегом...
Ген тінь Наливайка на гострий остик насаджена —
Приймає неспішну смерть свого дерева.

Дерева міцні, плодоносні, красиві...
Різні, як люди...
Доцільність життя у яблуноці і у дитині.
...Які ж лоскотливо прекрасні
Дерева гаїв України!

КЛИЧ

Іржуть коні за Сулою.
Вершники, як в танці.
Корогви над головою,—
І вітри-повстанці.
Вої мужні — зір у далеч.
Гай шабель блискучих.
І радіє Кий і Галич.
І Дніпро-Славутич.
За Сулою бистрі коні
Мчать степами гінко.
Згряя беїв у загоні.
Буде, враже, гірко.
Що їм наскоки з-за рогу,
Що ці чорні тучі.
Раз тривога — у дорогу.
Сяють шаблі в бучі.
За Сулою буйногриві
В вічнім леті коні.
Прапори цвітуть грайливо.
Вир на оболоні.

НІЧНА КОСОВИЦЯ

Ліс віддаленів, чи я од лісу?
Добре чую: на хистких стежках
Вже мені набридло достобіса
Бігати, мов пес у реп'яхах.
Де мені призначено востаннє,
Подивившись, раз на все піти
В ті краї, де стрічі без прощання.
...Де й мені судилось розцвісти.
Забреду в рясні я диво-роси.
У росі скупаюся натще.
Я не знав, що є на світі коси
Для трави, що не дозріла ще.
Взяти ручку, ой ту ручку взяти...
До щемління в серденьку, коли
Хочеться на луках ночувати
Серед квітів, синьої імли.
А під ранок чуєш: трави пахнуть,
Вимієшся росяним дощем
І відчуєш: жити, жити прагнуть,
А наказ — коси їх! ще
та й ще!!!

Іскриться вогник, мліє знадь.
Величне небо у світилах...
Не травень, а пелюсткопад
Біжить по українських жилах.
Духмяну чуєш цю ходу
В сімнадцять і тепер — під сорок.
В найкращій хаті, що в саду,
Мигтить Чумацьким шляхом сволок.
...На сьайних стінах фото давні.
 І патріарх — млинове коло —
 У вікнах, наче на стожарні,
 Палає місяць, брат неволі.
В цих чудах ночі я стою.
Так п'янку з волі квіти дишуть.
...Ця ніч в коханому краю
Мені листки підтримки пише...

І знову я в таємний дім скорботи
Вселяюся, як мешканець новий.
І в праці з понеділка до суботи
Ще відчуваю трохи, що живий.
На журну душу — зіроньку вигнання,
Мов люті пси наскакують з двора
Усякі сміттярі...Ох, як пече бажання...
Та поки що, здається, не пора.
Я ж плаєм гір до сонця йду, мов легінь,
І падає на мисль мою снага.
Я сяйним чуюся, я крил вже чую легіт,
Поривна сила їх несе мене у гай.
Бренить одвічна ліра в дні небеснім.
Я звуки ці спроваджу в рідний світ.
Моя душа — лиш пошта перехресна
Із суперечностей моїх бентежних літ.
І бачу я: в зеленій пишній залі,
Під сонцем весняним, в обіймах верховин,
На велелюднім буйстві карнавалу
Спадають коси, ллються чаші вин...
Відлуння це — вже пережиті роки,

А ті, попереду, що мушу їх пройти,
Метають блискавки, і грім, і докір,
Але не в тих, на кого лютий ти.
...В щоденному, у звичному оприкренні,
Як сон важкий зітхне, як зорі в вись злетять,
Нас конвоюєте...

Ви чуєте, опричники!
Вам в зір і слух копита цокотять!

Натхненно так і так стривожено
Я до мети летів, мов птах...
А вже луги навкруг покошено.
...Кружля над ними хижий страх.
Тут все без мене розтанцьовано.
Мені лиш з запічка душі
Нічим дивитися дозволено
На темні царствія олжі.
Тут все сплюндровано, спотворено,
Аби лиш кожний міряв строк.
Але не все таки сплюндровано:
Живиця пахне — плин думок.
Мов плащ, пошитий не по розміру,
Дерзко я муляв честь петлиць.
Вони ж так люблять зорі розуму,
Що сяють у пільмі темниць.
...Не маю ні на кого злості
В цій ситуації "во-о-бче".
Кому Бог хоче дати по кості,
Тому більмом весь глузд затче.

Світанку сенс — серця в нім добрії.
За каторжні мої труди,
Коли вже зляжу я над обрієм,—
Хтось та подасть мені води!

Ой за веснами — зими,
Осипається плід.
Буйно сходять озимі.
Росу вибілив лід.
І мої двадцять років
Повертаються знов.
Наливається соком
Рути-м'яти любов.
Я наївний, мов первісток.
А тугий, мов горіх.
Про дівочі, ой, персики
І подумати гріх.
А очима спіткнуся
На глибокім...кольте,—
Присоромлено чуюся,
Як вчинив щось не те.

Все у мене навиворіт,
Все мені навпаки.
Вже хотів би я вигоріть,
Але ще не роки.
І чуттям моїм поминки
Ой, ще рано справлять.
Я уявою, подумки
Мчу до рідних пенат.
Вулик мій — льодівниця,
Де не мед і не цвіт.
Вилітає з темниці
Бджілка мрії у світ.
Тільки все вже навиворіт.
Все для нас навпаки.
...Чи посіяні виродять
В людських душах квітки?

Славлю стежини, що сходжені мною.
Росяні трави і свіжий спориш.
зорей конфетті над головою.
Землю, для котрої серцем гориш.
Славлю квітучі несходжені луки,
Річку сріблясту, що в'ється між них.
Край, де я вперше в життя подивився
В небо пророче, у простір людей.
Славлю світанок, в котрий народився,
Пах молока материнських грудей.
Славлю дерева, що брав, як висоти.
Радість дитинства й свободу буття.
Світ і себе в його лоні й красотах.
Рідне село, звідки йшов у буття.
...Землю я славлю й натружені руки.
Блискавку неба і розум, як грім.
Славлю я предків й прийдешніх онуків.
Світу довічність і свій у нім дім.

Я так спрагло, так вогненно
Углядавсь у білий світ.
Воля долі і натхнення
Здійняли мене в політ.
У блакитне небо Геби,
У блідий перелік зір.
Утікав я сам від себе,
В самоту полів і гір.
Хто ці мандри дивовижні
Зрозуміє, хто збагне?
І мій дальній, і мій ближній,
Що посіє, те й пожне.
Я тут сам для себе енський,
Бо як день, то інша путь.
Не збагну, як Достоевський,
В чім моя правдива суть.
Хай це страшно, хай потішно,
Врешті, дивно, але так:
Мені в зоні навіть смішно,—

Вільний я і тут козак.
Вчу старанно мову гінді я.
І збагнув секрет цих див:
Хто палав метою — Індія —
Той Америку відкрив.

Не калинові, як зроду,
А кленові дні-мости.
Тане сніг, вирують води.
Край готується цвісти.
Щедрить сонячно усмішку
В оченятах, на лиці.
І від мене доріжка
У місця святії ці.
Мама —

Руки в сплеск:

С и н о ч о к...
Пив ти, їв ти, як ти жив?...
—Коли біг через місточок,
Лиш кленовий лист вхопив.

Мама в сльози!
Мама — в розпач!
Та на кухню.
Вже несе.

...Маків цвіт — оці видіння
Спогад ще мені пришле.

Бентежно зворушливий спів,
Коли відлітають пташки.
Осінні щедроти полів.
Бліді павутини-стежки.
Барвистого жовтня кінець '
Спалахує іскрами ватр.
І в грудях калин і сердець
Щемке усвідомлення втрат.
Що відщебетали пташки.
Змовкають квітучі гаї.
У ранцях дитячі книжки.
Затям: це вже діти твої!
А ти посивів, полисів.
І не побагнеш до пуття,
Чом тужиш в печальній красі,
Як скрипка в імлі забуття.
...Трояндою сонце цвіте.
Ще й ти у спокусі надій.
А терня у серці росте,—
По волі то клич молодій.

Мов ранком сіно ворушу
Я на Сулі у щедрю днину.
Дивлюся жадібно й дишу
Святим повітрям України.
Вертляє стеження в шамрай.
В очеретах блискоче стрічка
(Сула все ж історична річка!)
...І плюскіт хвиль, мов водограй.
З-поміж кущастих берегів,
Мов ангелята — дитинчата —
Спішать жвавенько до батьків
На крилах вузликів картатих.
Це ж зачарована Десна!
Лиш над Сулою, не в Довженка.
...Скоріш десята б вже весна,—
Моя ти ластівочко кривна.

ТАРАСИКОВІ.

Повітря чисте!... Й зорі нині!...
І день горів-палахкотів!
І то був перший лист від сина
Із півтора десятка слів.
А кожне слово наче, колос,
Що зріє аж в душі на дні.
І почерк мій, і погляд, й голос,—
Як мінус тридцять літ мені.
І ніби розум мій дитячий.
І серце і душа моя.
І рід і прізвище Осадчий,—
І був то я,— і вже не я.
Я там, де яблука черлені
У достигаючих садах...
О, слава генам!
В і ч н и м генам!

Був перший синів лист в руках!

Мов землекоп, дошукою джерел.
Дивлюся з висі в суть, немов орел.
Переберу, мов крем'яхи дівча,
Та й знов гострю лопату, щоб почать
Все наново. Як впертий археолог!
Тисячоліть перетираю мотлох!
А ті джерела б'ють — не забиваються.
А ти копай, якщо тобі копається.
А докопавшись, напийсь води
І далі в глиб сторіч,
І далі в глиб сторіч, як бур в ґраніт, іди.
Твої пласти — не слово в словнику,
І днів замало на твоїм віку.
А щоб заглибитись і ті слова розважитьь,
Відходь не з слів, а від душевних вражень.
У серці й розумі слова прокип'яти,
І визріють вони, зростуть плоди.
І ти зумій побачити цей плід,
Як сад лиш вчув весну, як в нім нуртує квіт.

...А цвіт густий — то сік живий у гілці,
Завдячує корінню, мислі, бджілці.
І сонцю. Ночі й дню.
Тобі й мені.
І нам.
Хто жив неспокоєм.
Хто цвів своїм життям!

Знов синички жваві, рідні
На вікні моїм.
Що я дам вам їсти, бідні,
Що вам розповім?
Хто вас тут прийма, ночує?
Де гніздо те й дах?
Де літали ви, що чули
В с т у д е н и х краях?
Вам не зимно, відчинити,
Душу щоб зігрить?
Милі й чемні ви, мов діти,
Ну скажіть, скажіть!
Ось вам хліб і сир, кусочок
Свіжого сальця.
Завітайте в мій куточок
Смутку з а с л а н ц я...
Будем разом. Нам вже звично
В долі при вікні
Жити-бути трьом синичкам
Й одному мені.

Ось презент вам невеличкий —
Все, що в мене є...
Ви ж вчиніть мені, синички,
Святечко одне:
Як весна у ріднім краю
Вдягнеться в вінок,
Принесіть мені із гаю
Кілька пелюсток.

Йдемо у старість, мов у дім без крісел.
Там жити будемо — ні день, ні ніч.
Нам буде затишно, немов у льосі.
Не буде там ані розлук, ні стріч.
Та й буде снитися...Що нам буде снитися?
На кучугурах міражів, в імлі,
Коли уже замулиться криниця.
І відлетять назавжди журавлі.
Не зникну я!
Все про-про-пробиватимусь!
Лише копніть, та глибше, до коріння,
І знайдете ви квітку воскресіння,
Що душу й серце цвітом чаруватиме!...
Лиш не косіть!
Лиш не косіть!
Лиш не косіть!
Не дайте!
Жорстоку косу поламайте!
Поламайте!
По-ла-май-те!
Не дай-й-й-те-е...

Сягну в глибину, де джерела цвітуть,
А з них винуртовують ріки.
Ще два, може, двадцять, й мене понесуть
Із білого — в темний навіки.
Замовкне зозуля в весняних гаях,
А цвяхи куватимуть в віко.
І буду в назавжди в застиглих очах...
Яким же я буду навіки?
Усе, що збагнув я — життя б лиш почать,—
Та хто те відчує, й для чого?
І буде той пагорб, мов кругла печать
В банальному вироці Бога.

У цій майстерні — тиша тиші.
Що на горищі, де мій друг
Діток уже своїх колише,
Які звеличують мій дух.
Піду і завтра: стук в поруччя.
Присяду в кут свій на бурдюк,
Де мече стріли у гадюччя
Безстрашний змієборця лук.
Георгію мій Переможче!
Я знаю: змії на путі...
Та в край мене, щонайдорожчий,
Домчи хоч раз ще в цім житті .
Поверглий, знову відживляю
Я соки нервів у тайзі.
Цей край все більше поважаю,—
Він теж злітає в небесі.
І мисль моя й сестра-тайгиня,
Це наче з двох один ескіз.
Тайга конвою не рабиня,
В зирянську душу змії не вліз.

Георгію мій Переможче!
Я знаю: змії злі сичать...
Та в край мене, що найдорожчий,
Постав відрядження печать.

А що буде завтра, вже завтра
В пробудженім сонцем саду?
Поб'ю я життя свого карту
І в спомин дітей перейду.
Не битимуть дзвони у церкві.
І я вже не знатиму, хто
Захоче пограти на нервах,
Спалити родинне гніздо.
А душу цвіркун мій наждачить,
І думка торочить все те ж:
Із білого ти, мій козаче,
У темний уже не зійдеш.
Бо пагони, наче сонети,
Зросли от самотнього пня.
Візьму в олімпійських поетів
Пегаса, принаймні коня.
А злі оті, надпринципові,
Запихають чорним вогнем,
Що я лиш сидів у діброві,
Кадив фіміам

день

за

днем...

Що ніби дощами я бризкав.
У хмарах калатав у дзвін.
...І знайдуться, свідки, що блискав,
Брав сонячний день на приціл.
Бризкав...
Блискав...
Дзвін...

Вої ті, безсмертні і преславні,
Що спізнали бути, тільки б у т ь !...
Кличе сонцем, вітром Ярославна
І мене, і вас за волю в путь.
То ж йдемо. Нас косить стрічним шквалом.
Ми йдемо безстрашно, пліч-о-пліч.
Знаємо: За цим ось перевалом
Тьму розвієм, зникне наша ніч.
Князь не влав,— не падають народи.
Тільки йдуть у літаргійний сон.
І пробудяться ще по літах негоди.
...Визріє й духовний леґіон.

Стан душі, котрий тривожить
І висушує мене:
Скільки я ще буду множить
Дні свої, що серп їх жне?
Та побігли в стерні копи.
Кожний сніп, мов золотий.
Зойк душі — в серцях Європи.
З зерен слів - врожай рясний.
Сію місячне я поле.
Клично так зоря мигтить.
Хай це лиш хвилинка долі,—
Гідна вічності ця мить.
Чи ще є такі тривоги,
Що моїх не будять дій?
У які мене дороги
Поведе цей вир подій?
Погань, гайвороння різне
Ще зустрінеться в путі.
Маю нерви я залізні
В рознервованім житті...

Хай лютує той, хто “вище”...
Декретує — “ша”, то США!
Хто погасить пожарище,
Як спалахує душа?

Вглядаюся в небо, у сірий фон.
Вітер шарманить задумливий тон.
Стовп телеграфний, стукачики-дротики!
Вчора субота, нині субота...
Днів інших немає, інші — робота.
...У втомі схиляюся чолом до вікна,
Згадую долю Івана Франка.
Десь там у Львові ще пам'ять жива:
Дошка висить на Ватутіна, два...
...Він з-заіржавлених дивиться грат,
Серця вогненного кровію рад
Вимити сльози людські без кінця,—
Надто засльозені наші серця!...
Стовп телеграфний, мов цар-олівець.
Чорна ворона стовбить, горобець?
Дроту, ну так, телеграфного, вусики.
Де ж тут узятися меду в цім вулику?
Нині субота, завтра субота...

Дух без динаміки, змін і тривоги.

Господи Боже!

Де наш еси, Бог?

Байдуже світу до наших тривог...

А яка тобою воля волить,
І який у тебе вищий знак?
Може, це степи тобі глаголять,
Може, вишні кров бунтують так?
Пелюстковий рій що душу жалить,
Від котрого в спразі ночі й дні.
Мислі й кров і дух мій гостро жалить,—
Я на нерві весь, мов на струні.
Небо так ніде не голубіє.
Де такі співучі солов'ї?
Ще мені дешицю влий надії.
Дай у вічі глянути твої.
Щоб шляхом дитинства перейтися.
Килимом ночей із срібних зір.
Над чолом мечі Дамокла звисли,
Стежать погляд мій, вишневий зір.
Дай мені світанків, та й у росах.
І садів, де стигне щедрий плід.
Пильна будь зі мною, бо барбоси
Мій винюхують до тебе слід.

...Вже волошка відцвітає в житі.
Сірі дні і роки в вік біжать.
Дай мені здоров'я, щоб дожити...
Коней дай, що в край наш цокотять.

Живу я привидом над пусткою,
І ніч жену до зір її.
Себе потішу Заратустрою,
Бо чесні наміри мої.
Або броджу полями білими,
Де геть і сам я побілів.
І сіються для мене вірами
Могили стоптаних життів.
Іду темничими я східцями
(Про це мовчу і не змовчу)
У цьому світі ніде діться-і-
І я суспільний опір тчу.
Громаддя треба сили спротиву,
Щоб уціліла міць рамен.
...Брехливій гідрі влучить в голову...
І щоб не зник Вітчизни ген.

Чекаю дня, мов лука
З стрілою просто в лоба.
Довершить болі й муки
Ця проти мене злоба.
Не хочу ні до кого
Чоло схиляти сиве.
До рідного порога
Прийду не блудним сином.
І так мені печально,
Що я цього не знаю:
Чи біль мого мовчання
Там чують — в ріднім краю?...
Чи каже батько сину —
Його туди нізащо.
Його у тім провина,
Що діло в нім пропаще.
Провина в мислях, в слові.
В очах зірких і спраглих.
...Край вічної любові
З колиски дітям пахне.

Над головою
Висне блакитний кіш.
В сутичці сам з собою
У власний цофаю вірш.
Наздоганяє мою уяву
Стріла його:
Кого там звели і ставлять
У гинь-вогонь.
...Скільки мене у просторі!...
Де лиш не гляну — й я.
В гущі подій і осторінь,—
Всюди душа моя.

Біжу я стежкою, котрою
Ходив мій довгий родовід.
Висить в росі над головою
Мій рідний, мій спасений плід.
Оце домимслав я. Для чого?
Де зиск, від котрого б хмелів?
А щоб лишилось щось могого,
Коли не повернусь домів.
...А вже сади поросквітали.
Весняні повені стекли.
Де рідна хата — прірва жалю
В селі над берегом Сули.
Розлука — повинь можновладна.
Ось в вир би скочити — тай вже!
А хтось шепоче: нерозважно.
Тебе твій край оцінить же.
Сліди ворожать на долоні.
Калини рана у гаю.
Чуття звеличить благородні
Спів соловейка у маю.
...На цій землі, де снігу, снігу!...
Де тільки радощів, що сніг.
До тебе ціла вічність бігу.
І кожду мить лечу в цей гріх.

До землі припадаючи слухом,
Крізь простори я чую цей щем.
Знемагаємо і силою й духом,
Тужить-плаче осіннім дощем.
...Рідна нене, чи знаєш ти, доки
Виглядатимеш з шляху авто?
Остигають і руки, і роки,
А душі не розрадить ніхто.
Я іду!
Вже лечу!
Та хутенько!
Та й не день, та й не два
З болями про неньку...
Хвора голова!
Мрієш, світла моя, по прикметах,
Все ще вірячи в долі пуття.
Ждеш не мученика й дисидента,—
Свого духу і плоті дитя.
По тернинах моєї дороги,
У гадюшників всіх на виду,

З волі, з долі, із духу облоги
До своєї матері я йду.

Вже іду!

Вже лечу!

Так хутенько!

Та й не день, та й не два,— а не час...

З розпачем — о ненько!

Хрест мене стріча.

З Кайсина КУЛІЄВА

Хай вирує даль громами,
Блискавки смертельно б'ють.
Хай столітній дуб чи камінь
На дорогу упадуть,—
Все одно — рушай у путь.

Хай тобі судьба-Газдиня
Зичить горя і біди.
Виснажить тебе пустиня
Без краплиночки води,—
А ти все таки іди.

Ніч пільмою погрозиться?
Так, що зникне все навкруг.
Можеш із дороги збиться,
І тебе покине друг.
Жінка зляже від знемоги,
Ти її не осуди.

До крові пораниш ноги,
Тільки трошки пережди,
А опісля знов іди.

Хай болить колишня рана,
Хай не вернуться літа.
За тобою ненастанно
Хай мерзотить к л е в е т а...
Знай: усе це суєта!

І не говори зневірно,
Що дійти тут не дано.
Це здається неймовірно,
Але твердо знай одно:
Що коли ти віриш вчудо,
То збувається воно.

...Я знов пригадую твоє село,
Де ми вклонялись людям і деревам.
Куди коротке щастя привело,
І напоїло нас вином душевним.
Там демонструє хвацько баяніст
Свою натуру вільну і широку.
...А Стир змиває ненадійний міст,
І знов той міст споруджують щороку.
Втішай нас, доле, віснице гірка,
Сонетними надіями та снами.
Розлука, мов розбурхана ріка,
Наш міст надовго змила поміж нами.
Ні, це не Стир, не повні береги.
Не повені розлив та гомін скрушний.
І не глибокі танучі сніги,—
А вирок цей плюгавий і бездушний.
Забудьмо, мила, тих паперів зміст,
Заплутаний, немов котами пряха.
Будуймо ліпше свій духовний міст,
Нехай Чумацьким шляхом нас сопряже.

Безмежжя зір на рідному шляху.
У ньому — наш мотив, могутня віра.
Нам волю, замуровану в льоху,
На сонце вирвать мати заповіла.

Непомітно зарясніли роси.
Голову повітря свіже кружить.
Чорногуз велично луки косить...
Ти куди бредеш, преславний муже?
Я іду в одвічні волі мандри,
Де нема тортур, заслань... і німбів!
Я іду від скитів через антів,
До полян, древлян і до дулібів.
Ну, а може, ти спочинеш, друже.
Зорі вже зібралися на віче.
Розкажи нам ти, Великий Луже,
Про демократичний лад на Січі.
Все, що ти, відмовчуючись, тямиш.
І Дніпро — тисячолітні веди.
...З-під Ромен столітній сивий Калниш
Йде шляхом, де білі лиш ведмеді.
А душа моїм хворіє болем...
Міражі довкруж — та й більш нічого.
І від нього аж до мене доля

Вторувала нам одну дорогу.
Розкажи мені про те, що кожне
Чує серце, а душа не мовить.
Розкажи проте...

Чому не можна?!

Можна все!

Та ж першим було слово!

Вони пишуть і друкують,
У них славні імена.
В сфері чуху попанують
І злиняють письмена.
...Як і ймення душно горді
З гаманцями для грошви.
Ех, мені б дорогу й торбу,
Постіль неба і трави!
З другом — день. А з блюдолизцем —
Ніч при місячнім вікні.
Мов дзвонар в своїй дзвіниці,
Я акордом на струні.
А туман другого туру —
В печінках колючий тернь.
Йду я по клявіатурі
Камертоном ніч і день.
Посміхаються лукаво
Ті, що книги видають.
Їх коронки золотаві

Цьковане ім'я жують.
У кафе їм пні-грибочки.
...Наближають Велик-день...
В них таланту — пивні бочки,
Й пересортиця пісень.
Дайте стріли, лук і тишу...
Гірко я дивлюсь з вікна:
Вірші їх на ладан дишать,
І на цвяшках імена.
У життєвій круговерті
Їм нема часу збагнуть,
Що з народження й до смерті
Ні, не так вони живуть.
Ви, усі оті, хто тиче
Модні віршики юрмі,
Вас бо воля не покличе
На матрац вогкий в пітьмі.
В ім'я честі у зірницях,
В ім'я всіх священних завтр.
...Чадите ви на полицях,
Як затори ваших авт.

Чогось тривожно й млосно на душі.
І якої треба сили волі
Прикипіть, мов явір, до межі,
До надії з вигореним болем.
І який же лікар побagne
Дум оцих інфарктів міокарда?
Де шпиталь, що виходить мене,
Як і в чім я виражуся завтра?
Літера до літери й перо,
Ніби: човен на бурхливій хвилі...
І тече думок моїх Дніпро
Простором по Україні милій.
Де цвіте і стигне виноград,
І м'яке полтавське "ель" на півдні,
Дорогої мови Пишноград,
І моя уява там усі дні.
Тільки ж як угомонить себе,
Коли так схвильовано й бентежно
Прибігає небо голубе,

Щоб сховатись в нашу обережність.
Не прийму ніколи цю "практичність".
Перейдуся знов музеєм років.
На вітринах юності спочину,
І, щоб більше не платить оброків,
Буду боронитись до загину!

Братові на вічну пам'ять

Не можу йти до краю, де родився.
На дні душі лежить він, наче куля,
І я боюсь її поворушити,
Щоб не сягла до серця й не завмер я.
Мені з цією кулею до смерті
Не те, що крок, а менше волосини.
Ці дев'ять грам із суттю небуття
Ретельно, мов кордон, оберігаю,
Бо ж небезпечний я! Смертельно!
Страховисько смертне! Гранітна брила!
...І от у ріднім краю чорна сила
П і д к о с и л а...
І раптом впав мій довгий родовід.
Вже від тепер ми — тільки я! — не з
Слобожанщини.
На яблуках, котрі в саду збирали ми, ВОЛОДЮ,
Вже інші будуть струшувати роси.
І класти в пазухи, коли кишені повні.

МОЯ ПАРМА

Спасибі Гегелю: не все дійсне — розумне.
Зложивши двох блощиць і блощення,
Я під бушлатом спав і в снах-відлуннях
Знов пережив перипетії дня.
Я в сні травив блощиць. Не двох, а більше.
Від агресивних очищав матрац.
Відтак я спав. Читав у снах я вірші.
І, зживши двох блощиць, радів я, мов паяц.
Завжди в житті стає в пригоді мрія.
А мрія, обертаючись життям,
Найбільше зло пригнобить і змарніє.
Всолодить нам гіркий полин буття.
...Коли б усіх блощиць “ізолювати”,
Знешкодити мізерних блощенят,
Напевне, ми із батьківської хати
Сюди б не йшли, щоб тут аж ночувать.
І Гегеля читали, наче пісню.
Її мелодії в мені звучать.
Спасибі Гегелю: усе розумне — дійсне.
...А про блощиць не мали б і понять.

Неначе кидає коло
Хтось мені рятівне.
Чи здобришала доля
І шкодує мене?!

Я пошепки — Всевишньому —
(Не почули б злодюги безкарні!)
Дякую, що у Нижньому
Горький трудився в пекарні.
Випік він досить порцій.
Скільки я тут — хліб ліпший,
Ніж у "рідній" Сосновці,
Де — за воротами й вірші.

Не дорікну нікому.
Лиш подякую всім,
Що до зирян чи комі
Повезу, повезу не себе,
А тюрми років сім.
І напевне подякую.
Не заслужу по спині ломакою.

1979, Горький

Всю ніч і ниць, і горілиць
Перевертаюся, ловлю блощиць.
І думаю: сказати ближнім?
Так ближніх в мене тут катма.
В Шевченка Щепкін був у Нижнім,
А в мене тут і там — тюрма.
Не нарікаю ні на кого:
У мене серце кам'яне.
Я не звертаюся до Бога,
Хай визволить з тюрми мене.
Благаю, ні — сичу змією!—
На постать Господа сумну:
Дай, Боже, вбити ще одну,
Дай, Боже, вбити ще одну
Блощицю з кровію моєю!

1979, Горківська пересилка

Падйом!
Будь ласка...
Ах ти, сука, аглох?!
Світанок в тюрмі з комфортом.
Тут б'є кулаком — “да в морду”
Свободи високий острог.
Я висушив мозок: чим
Богів прогнівив плюгавих?
Чом чин цей лихий, як вітчим,
Собак напускає лягавих?
На клоччя у мене рвуть
Озлобленням серце і душу.
У грудях стовпцями ртуть
Лютує-кипить на чинушу.
Вже градусів, певне, сто.
Не відаю, плюс, чи мінус.
Чи знає про це хоч хто?
Що скнію в куті, мов плінтус,
Що лиш затуляю щіль
На паркетах нервозності танців.
...Допікає нам горда цвіль,—
Похаби протуберанців.

Отож констатую:
Буття у тюрмі безлике.
Я в ній, як кажуть вони,
Всього лиш ніщо велике.
Хай буде ніщо.
Та все ж...ВЕЛИКЕ

Красна дещиця перекотиполя
Жертви копичить загравним вітрам.
Мчить собі. Мислю я: вольному воля.
Світу подякую! Світу воздам!
З першого схову хтось вибіг із довбнею.
Тріснув по тім'ю, а тріснувши, щез.
Потім вже бігли колоною довгою
Спритні і ті, хто з пістолями й без.
Так і біжать. Хто, захекавшись, зникне.
З хвацькою хваткою вистрибне хто.
Інший у яблучко влучить, аж брикнеш.
Хто б'є й не сильно, кладе цілих сто.
Доки ще будете цілитись в мене?
Світе чудовий, за віщо ти мстиш?
Слова не мовивши, нищиш шалено,
І гоноруєш, що твориш престиж.

Я проб'юсь крізь цей снігів сувій,
Лиш до тебе, мила, в дім лиш свій.
...Вже перебілів дороги сніг.
Не засипле ту, найкращу із доріг...
Я з букетом смутку тайги-зілля
Повернусь в дім нашого весілля.

РЕТРОСПЕКТИВА

В моїм глибокім сні прохиляються
до мене уста й шепочуть:

Загадка пам'яті? — та дарма.
Лише в глибоку, тиху ніч
Я чую інколи, мов з парми
Цей гомін поетичних віч.
В душі моїй — великій залі —
Ці голоси з ланів сторіч
Глаголять у моїй печалі
Свою скорботну й гнівну річ:

От Китая
До стен недвижного Кремля,
Под диким гнѣтом изнывая,
Томится русская земля.
Огарѣв

Ні, я жива,
Я буду вічно жити
Я в серці маю те, що не вмирає.

Леся Українка

Страшно впасти у кайдани,
Умирать в неволі.
А ще гірше — спати, спати,
І спати на волі...

Тарас Шевченко

В Україну ідіть, діти!
В нашу Україну!...
Привітай же, моя ненько!
Моя Україно!
Моїх діток нерозумних
Як свою дитину

Тарас Шевченко

Земле моя, всеплодющая мати,
Сили, що в твоїй живе глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!

Силу рукам дай, щоб пута ламати,
Ясність думкам — в серце кривди влучать,
Дай працювать, працювать, працювати,
В праці сконать!

Іван Франко

Во глубине сибирских руд
Храните гордое терпенье,
Не пропадёт ваш скорбный труд
И дум высокое стремленье
Олександр Пушкін

Повій, вітре, на Україну,
Де покинув я дівчину.
...А як мене позабула
Та нелюба пригорнула,
То розвійся край долини,
Не вертайся з України!...
Степан Руданський

І я жахнувся: що за гуртківщина
Імен, епох... Вона ж мені на те:
І возсіяє плем'я молоде
В прийдешнім злеті й воля Батьківщини.

На стіні бачу:
Всі барви одної шостої.
А карта — ця карта відома!
За Магаданом знайомі є.
Морошку збирають у Комі.
Тчуть за Уралом полотна художники.
У церквах Іркутська правлять.
І сіються ген до самого Китаю!...
Фарби спливають, неначе їх колять ножики
В серце — “во глибині” Алтаю.
...Добре живеться на друзів багатому!
Де б не спинився — ти вже не один.
З таким товариством можна рушати
Квіти збирати з вершин і низин.

Віднайти себе душею.
Відродити той момент,
Як звичайною межею
Бігав ще не дисидент.
Любувавсь промінням волі.
Відмикав шпихлір думок.
І з найвищої тополі
Зламував стрімкий чубок.
Грався в хованки в коноплях.
Смикав за кіски дівчат.
Був героєм між картоплі,
Дужим лідером ягнят.
З саморобного трампліна
Вбризував у воду чуб.
І що є десь Україна,
Я в тім віці і не чув.
Дав би Бог, аби довіку
Й не почув, що є така.
Сильно мучить чоловіка,
Хто до неї привика.

Я з облич маляю душі.
Їх манери, мислей літ,
Що по-тайговому дужі.
...Ваблять ті, в котрих наш цвіт.
До побачення, морози,
Що були і що грядуть,
Нас кризь заметілі й грози
В рідний край волхви ведуть
Я другого воскресіння
Дочекаюся назло.
Зникне в Леті людська піна,
Мов її і не було.
А великі серцем, духом
В шані житимуть віки.
Їх забальзамують цугом
Всі прийдешні кріпаки.

БІЛИЙ ДЕНЬ

Ген побіг в снігу по пояс
Зайцем білий день в тайгу.
А тайга, мов пензлем Гойї
Білувалася в снігу.
Тішать зимові дерева
Землю снігу й небо зір.
Голі, мов Адам і Ева,
Білі привиди в тайзі.
Все сміється білим сміхом.
Домом пахне й в'ється дим.
А над всесвітом від снігу
Мчу я духом молодим.
І кажу тайзі: природо,
Душу їж і крові спий.
...А взаємно дух свободи
В безрозмірне серце влий.

Гуркоче душа, як линва.
Я гнівом в собі киплю.
...Відімкне сержант. Я вийду.
Я — зек. Я — свободу люблю!
Куди я свій біль подіну?
На всю він тайгу ячить.
Візьми мене, Барвінківно!
Мовчить.
Підмайстер, горшки я з глею
По волі ліплю майстрів.
Із раненою душею
Виходжу з тенет замків.
...Щось жевріє вітровійно,
Й нашіптує в мисль потайну:
Віднайде тебе Барвінківна,—
Вона ж завела в тайгу.

Готика ялин на білому паркеті.
І танцюючі джмелі сніжин
Поколупані хати й обдерті.
...Де ти, найсвятіша із стежин?
Скільки всіх баталій на дорогах!
Сил бракує побороти їх.
Під конвоем і по всіх острогах
Був я тим, ким й в гадці бути не міг.
Так уславлений у писаному роді,
Що коли чого не напишу,
Буду мати прощення народу,
До котрого духом я спішу.
Навіть звіддалік — ні днесь, ні присно,
Ані пісні, ні свого чуття
Я не присвячу тюрмі, бо звісно:
Я не твій футбольний м'яч, життя.

Так дивно, що вікно без ґрат.
...Неначе наступ без гранат...
Люблю, кажу собі, і дуже
Дивитися у люту стужу
...Як вся ця вайлувата рать
Кумирів стереже, мов знать.

* * *

Шмигнув автобус поміж беріз.
Ялини всміхаються зелено.
Місяць ранковий ніч в торбі поніс,
Куди йому нести Всевишнім повелено.
Вічна краса на засніженім тлі...
Вивернуті холоші.
Щастя моє, де живеш на землі?
Лиш би з людьми...
Та хорошими.

* * *

Тайгова красуне,
Юнь вічнозелена!
Ти чуття ще юні
Розбуди у мене.
Жадібно упийся
Вдячними устами.
Жайвороном вийся,
Краю мій, над нами.
І в душі, і в мислі,
У крові-живиці,
В мислі загострися
Шаблею в світлиці.

* * *

Весна воює зиму зирянську.
В тайзі бунтує краса повстанська.
Чуття і розум і сила духу
Радують око і пестять вухо.
Печора — гейби жінка вагітна.
В воді по шию тайга безплідна.
...Така природа: от от народить
Прозріння розуму й безмежжя **вроди.**

Я на кедрове плече
Прохилившись, слухав річку.
І куди вона тече,
Кров земна — блакитна й вічна?
Льодовитий в неї дім.
А колиска — джунглі-нетрі.
Буде в течії Гольфштрім?—
Запитався я у кедра.
Кедр-вусань з мого плеча
Відслонився та й говорить:
Шлях ріки і ти повториш,
Скинь з душі судьби печать!
...Я з плечей трушу застій,
Хижа доле, я не твій!
Знай же кедре-песимісте:
В мене є душа
В ній мерзлоті ні, не місце!
Путам всупереч усім
Здоганяю свій Гольфштрім.

Читав десь мудрість я високу:
Що мінус — у плюсі живе.
Добро у злі сидить глибоко.
Що світле — в темноті пливе.
Натхненний сутністю такою,—
Свої я істини свічу:
Хто крутить в ріг мене тюрмою,
Того свободою провчу.
У камері — яка робота?
По-науковому сиди...
У цьому пильна їх турбота,
І дисертації, й труди.
То ж ставлю терлицю духовну
І отіпаю все їдно —
Брехню, сваволю, тьму страховну,
Аби зіткати полотно —
Міцне й біленьке, щоб сорочку
Сини й онуки зшить могли
С в о б о д і ю н і й
в барвіночку,

В розмаю щастя і снаги.
...Колючча зла бузком змітати.
Думки висліджувать без пса.
Сваволю в витоках скрушати,—
Ї тім діялектики краса.

Порубцьований колесом часу,
Гою в серці життєві сліди.
Нецілованим бачу ні разу
Дивака, що на плоті сидить
Поруч з сонцем і півнем охайним,
Я вербову свистульку стружу,
Ще не знаючи, скільки в хазяїна
Золотих своїх літ відслужу.
Обернути б, чого не вернути,
І розвіять в диму маячні.
Радий чесно і вік свій відбути
У життя темноті я нічній.
І на видиві звичному й слічному,
Між опасистих мурів і стін,
Щиросердно і оперу й слідчому
Душу й серце покласти на стіл.
Хай везуть всенькі ворони світу.
Судять хай всього світу суди,—
Залишаюсь в душі своїй цвітом

Юнака, що на плоті сидить.
Прощавайте, літа негмовні.
Що не вчинить мені голова,
Я скажу вам: о судді верховні,
Я такий же, як був у двадцять два.

В безжурній висоті, коли весь світ рожевий,
Гадав я: сотворю для людства чудо з чуд.
Ростуть за мною люди і дерева,
А гомону творінь моїх щось і не чуть.
Димлять дими в блакить, як і диміли.
А я дивлюсь на сонце — і не рад.
В Мордовії поети мордовіли.
Схились до мене, небо, я твій брат.
Я твій духовний пагін, кривний родич.
Твоя глибінь і доль гірких полин.
Ти — мисль в мені і лиш високе родиш.
Всевишню мисль, що будоражить дзвін.
І він гряде, волає скрізь і всюди,
Що є я, що я тут...

Будь славно, мисль!

Хай судять ночі день — не пересудять
Всіх зачудованих на неба вічну вись!

Я квітку понюхав і став цілувать її...
А небо над мною — не усмішка матері.
...Мої два наплечники — два рідні брати.
Зібравсь я до Комі морошки знайти.
У водах печорських лосось, ох, смачний.
Маршрут мій за ним — і конвой навісний.
Мов звірі, навкруг споконвіч віють віхоли.
Край снігу і морозів...

...Приїхали...

Хвилююся знов, не по-лікарськи дихаю:
Моя Барвінківна чи є ще, чи клигає?
Я кидаю з Комі думки, як горох,
А він по мені бумерангом — ох, ох...
Та вперто лелію, мов квіточку, мисль:
А все ж недарма я на світ народивсь.

МАНДРІВКА ДОСТИГЛОЇ КАЛИНИ З УКРАЇНИ В ТАЙГУ

Та й обернулась горобиною
На видиві мого вікна.
Я розмовляю, мов з людиною,
Цієї осені щодня.
Такі ж рум'яні стиглі ягоди,
Прихоплені морозом ледь...
Зриваю кетяги я загодя,
У пишний в'яжучи букет.
І горобина, що вітрилася
Намистом за разком разок,
Тепер лише перемістилася
З-поза вікна у мій балок.
Чудуюсь, думаючи: вістка
З моєї отчої землі.
І сльозить очі, ніби тріска,
Та вістка на душевнім тлі.
То загуде, немов пропелери.
То змійка потягу вона.
Або мов птаха, вже оперена,

Летіти кличе з-за вікна.
...Дарунок це тайги і осені,
Та хворобливих міражів.

Серед мозаїки і просині
Калина в мене на душі.

Що з тих віршів, яких усе більше
Осипається з мене на стіл?
Чи їм доля всміхнеться миліше,
Як у мене заб'є вічний кіл?
...Нумо, хлопці, тайзі не піддайтесь!
Все знесемо на впертім хребті.
...Вручить Муза новий нам фломастер
Написать заповіти святі.

* * *

Я не був гордящим по-пустому,
Наче не з свого походив дому.
Ніби я леліявсь не в саду.
Не від батька й неньки плоть і дух.
Мов я не від поту й мозолів.
Мов не від робочих днів і слів.
А з палаців у котрих не був.
Із химер, про котрі десь прочув.
Я ж трудящий в плоті і в душі.

Сонях я, що квітне на межі.
То ж чи справді у душі я панський,
Ніби мій кожух заокеанський?!
Я росина на своїй плаїні.
З неба, що життя землі дає.
І мені, мов сонце, Україна
Вічну волю й долю подає.
На моїх долонях мозолі,—
Квіти то української землі.

Гладить хвилю свинцева шуга,
А Печора заледве що скресла.
І погойдується в ній тайга,
В смугах хмар, ніби зебр у череслах.
І біжить в Карське море, в Гольфштрім,
Дотикнутись Європи і Африки...
Рідний край в своїм дусі святім
Скільки й жити, мені буде заздрити.
Полечу! Не безкрилий же птах!
Припаду на коліна я з гідністю.
Піт солоний лишу на вустах,
І пишатимусь з ним я спорідністю.
Вибачайте мені всі стежки,
Котрих я не сходив, лиш промріяв.
Не написані серцем книжки,
Котрі дух святий в душу навіяв.
Я бездомний в тайзі, наче дим.
Кучерявлячись в небо рожеве,
Українським орлом молодим
П е р е л е ч у

Печору свинцеву...

Кедри розчісують кучері хмар.
Жовкне берізка, мов волосожар.
Авта хурчать, аж по шию забруднені.
Вже і не осінь, а ще й не зима:
Бабине літо мина.
Птах пролітає за коло очей.
Ще одне літо північне з плечей.
В душу занурююсь аж до глибин.
Хто там вторить мені? Я ж бо один!
Ах, мій двійник це — душевна напруга.
Їй допікає над мною наруга
Злобного виру розбурхана злість.
Ваня, чого ти на мене озливсь?
На ось свободи, жуй без гістерики,
З Франції шлють і з Америки...
“Міша, чаво?”— він прискочив до мене.
Очі хижіють, хапа за рамена.
Вмить добігаю од карате
Я у дитинство своє золоте.

...Гарно мені у дитинстві моїм,
Мов на оманах дівочих колін.
Пестощі поглядів, щем доторкання...
Й знов осипається скеля карання.

...Ледве встаю я без духу й снаги:
Бачу Україну крізь ґрати тайги.

БІЛОЧКА В ТАЙЗИ

Позич горішків, білочко на кедрі,
Безмежної тайги заможна господине.
Візьми мене в свої нехитрі нетрі,
В дупло — і відімкни багаті скрині.
Подружимося — будем в парі світ
Із висоти тайгової дивитись.
Сусід наш, місяць, мов сіямський кіт,
Вертляє хай між нас, щоб прислужитись.
Хай зорі звеселяють, мов царів
Дівчата-танцювальниці веселі,
Тайгова білочко, візьми мене домів,
До скромної, до рідної оселі.
Лише прошу: як щиро і уклінно,
Мов приятелю, руку подаси,
Не говори мені про Україну.
...Бо відлечу того я краю син.

* * *

Співають комі пісню України.
З акцентом...І на радість і на біль.
Вузькою стежкою іду я із барвінком:
Несу в німій душі журбу, як сіль.
Мій шлях вже переповнений по-вінця
Життям і смертю — тут нема межі.
Збираю у тайзі сухі полінця:
Випалювати кублиця олжі.

* * *

О брате мій, наш рід з вигнанця Данте.
Моя Флоренція — брамвахти на воді.
До кровоспраги я твоєї толерантний:
Ну — всунеш ніж у серце, а тоді?

Чим вище сонце — тим нижче воля.
На варті червня — полярна ніч.
Хоч білий простір і біліє доля,
Та власну ношу не скину з пліч.
Смійтеся, стрічні, кепкуйте, можли:
Жом пережований — моє ім'я.
Живу на ріках, вже не порожніх.
За мене терзана моя сім'я.
Для глуму й кпину верхом на ношу
Вершники всілись, шпорами б'ють.
Чому за ношу мою хорошу
Мене в тайговий мороз кують.
А що за ноша, а що за мова!
Ця наречена — вінець краси!
Ти вже навічно, о Барвінкова,
Моєю долею, щастям єси.

* * *

На мене насувається ріка,
Котра ще ранком осторонь текла.
І чую я: із товщі вод її
Мені не винирнути...
З течії
Не виплисти... А з хвиль її свинцю
Не вибризкатись...
К бісу долю цю!
Гадкую так та й від ріки чимдуж.
На всю тайгу кричу: "Мене не руш!"
"Якщо ти дужий, чому від ріки
Хутчіш біжиш, як від з ножем руки?
Скоріше не втіка і злодій, що украв.
Ти, певне, з тих, кого вже хтось карав?"
"Смішні есте,— я мовлю до юрби,—
Що травми є — це знаки лиш судьби"...
В тім смисл життя мого:
Чим грубший натиск вод,—
Тим глибше я втікаю в свій народ.

Сто мислей жену, як невірну жону.
Сто громів приймаю, неначе я камінь.
Я на семибарвній веселці женю
І душу.
І плоть.
І вгамуюся.
Амінь.
Здивуються злісні і скажуть зловісно:
Щастить йому, гаду, і нині і присно.
Одружений вийде із ночі кромішньої
Під руку з веселкою милою й ніжною.
А що мені з квітів, окраси земної.
Пощо мені щастя таке — ковчег Ноїв...
Хай буде довічно у серці зі мною
Веселка барвиста і грім над добою.

Зірки — в дзеркальних росах.
...А люди цей видок
Приймали — й мають досі—
За копії зірок.
Лиш я у суть шубовснувсь,
Й за голову схопивсь:
Для чого в тридцять шостім
На світ я народивсь.
Сміються люди, небо:
Як бачим — все не те.
А все ж спасибі, Гебо,
Життя бо золоте.
Очей обман оптичний,
Омани всіх чуттів
До того стали звичні,
Мов так би всяк й хотів.
Шкарлупи я обману
Курчатком не проб'ю.
Як вічно свіжу рану,
Життя в тюрмі люблю.

Хай серце кровоточить,
Душа пече вогнем,—
Я пристрасно охоче
Чудуюсь кожним днем.
І золоті я зорі
Збираю на росі.
Україні й Печорі,
Землі я вдячний всій,
Що випестила радість,
І біль життя в мені.
За це і шана й вдячність
Моїх жертвовних днів.

Воле тайги, допоможеш, чи ні
До України дожити мені?
Мало — аж страшно! — годинника стрілка
Скаче, мов з гілки на гілочку білка.
Вже мене потягів будять гудки.
АН'ів салони повнять думки.
Руки дітей обіймають за душу.
Духом вціліти і вижити мушу.
...Доле примхлива, будь ласка, порадь,
Як України мені достраждать?
Град, наче груші, замки нехай б'є.
Воля царів хай мережі снує.
Вірую в стрічу, в душевне спасіння,
Наче в подружжя — себе й України.

* * *

Зап'ялася вся північ у білу хустину,—
Мене проводить. І бентежно мені:

Бевідрадна моя, підневільна гостина...
...Чекають мене вже при білім коні,
Знаю — і вдома не мед смакувати.
Та пахнуть поля, серце дим солодить.
Не вийде стрічати мене рідна мати:
На серці моїм наче камінь лежить.
В хаосі чуттів, інтуїцій, домислень,
З пурги, заметілі, снігів, мерзлоти
Дівча виринає з тугим коромислом.
Гарненьке намисто...
Дай рученьку чисту...
Позолоти ...

По смугастім одягу, кайданах
Вперше я лечу у край коханий,
Я то зняв кайдани й здав на склад.
Та ключі од складу ще в солдат.
Руки й мисль спускаю з висоти:
Зняти б їх, на смітник віднести.
Ближче й ближче...Ще година — й ось
З трапа літака зійде і "хтось" ...
Ох, аби легкі були пришестья,
Може б нас не скубли проти шерсті...
Відстань — час таранячи навпіл,
З Україною мене єднає "ІЛ".
Спрагло, жадібно дивлюся я униз:
Доля й обрій в тучі одяглись.

* * *

Села й міста загойдались уклінно.
Крилом літака я відчув: Україна,
Пагорби милі, скирти в полях.

Київська Лавра папає в хрестах.
Гомін клекоче з могил козаків,—
Всяк лічить жертви своїх вітряків.
Чую, як ревище, виє пропелер.
П'є воду Дніпрову веселка з Говерли.
Хвиля, ще мить — і літак побіжить
Швидко землею, де жить мені, жить!
Ну, відчиняйте скоріше святі
Славні Ворота мені Золоті.
Білий наш кінь хай влетить вільним птахом.
Шапка сія поміж нас Мономаха.
Стопурпуровий свободи жупан.
Я об'являю: іду на таран!
...Гул пасажирів. Літак приземлився.
Боже! Я вдруге на світ народився.
І озираюсь...
Нікого.
Ніде.
Лиш вдалині хтось назустріч іде.

* * *

Львове, відмикай всі брами й двері.
Не в уяві я й не на папері,
А влітаю так реально, що
Хоч-не-хоч, з'явлюсь чи в сніг чи в дощ.
Дай напитися повітря, місто злету.
В браму дому увійти, не в Лету.
Принести у дар не душу сиву,—

Силу духу й молодість бунтливу.
Зек останній — перший буду в тебе.
Треба смерті — смерть прийму, як треба.
Гордочоло вийду я на Замок:
Вічний Духу Львова, добрий ранок!
Повстає мов фенікс той з руїни,
З міражів одвічна Україна.

У МЕРТВІЙ ЗОНІ

Хлібом-сіллю у тіні шовковиці,
Грушами завбільшки, як твій град,
Я на пустомитівській околиці
Комі край стрічаю, наче брат.
Дужі хлопці од керма й штурвалу,
З молодечим запалом... Кричу:
“Принесіть мені з пурговим шквалом
Вість з Печори у мою “корчму”.
І брусниці, й жовтої морошки.
Хвої, снігу, білих ночей чаш.
І тепла душевного хоч трошки,
Що спізнав між вас я, ніби ваш.
Комі люди щирі по-первинному.
Дружні з тим, хто з вдячністю до них.
Живучи без волі, по-вторинному,
Днів сувій лишив їм золотих.
А собі зберіг їх щиру добрість.
Мужність в праці, чисту душу їх.
В боротьбі з природою хоробрість.
І до всіх прихильність, як своїх.

Комі краю, мій трирічний раю!
Раю — й ні. Та легша все ж пора.
У твій плин суворий я вливаюсь,
Край Печори, спогадом з Дністра.

Пустомити в цвіту, мов у снігу.
 Де бачив я таку прозорість цвіту?
 Пригадуючи снігову тайгу,
 Я думав про колег, які там нудять світом.

* * *

Лілія цвіте — не дотягнутися,
 Мов до сонця в синій висоті.
 Як в жахкім безсиллі перебутися,
 Як мені обачиться й очутися
 В безпросвітній цій невидноті?
 Хто і як мене научить плавати,
 Щоб мені себе та й переправити
 З зони мертвої на висоту.
 ...Хай би кари стали вже лиш віхами,
 Щоб у мертву зону більш не їхати,
 Де четвертий строк
 П у с т о
 м е т у...

* * *

Все непробачливе в долі земній.
Надто обачливе,
Те, що розпачливе,
Все, що податливе
Трунку брехні.

* * *

Кімната.
Без зику-крику.
Могила тиші мертвої.
Будь проклята, гостроязика,
Підленьких пліток жертво.
Квилить самотність тільки,
Що-не-день, що-не-ніч...
Ні голосіння, ні бійки!
Нич...
...Хто плюне в криницю — і, тамований спрагою,
Жебрак жалюгідний, до неї ж біжить,
Він вартий того, щоб людською зневагою
Навіки ядучі вуста засушить.

...І сторонились люди й жінка.
А діти вабили мене.
Та світ ножа через печінку
В моє пхав серце кров'яне,
Я закохавсь у власну хату.
Змінив стиль мислі і
з а м о к.
А світ із голови пихато
Знімав колишній мій вінок.
Аби він знав, як відворотне
Душі й еству моїм спиртне.
...Духовне коло благородне
В життя поверне ще мене.
Та де те коло...У ганчір'ї
В пивницях, у багні пліток.
В дядьків пихатому надбрів'ї,
В хутрі опасистих жінок.
Я світ їх брехень ненавиджу.
І причаїнь, і вижидань.
Люблю самотність дивовижну

У царстві на ім'я Оман.
...Я в нім прем'єр — і Робінзоном
Живу, полишивши світи,—
Творящим духом і озоном
Натхнення й честі самоти.

Кадрую чітко, проявляю
Я фотографії пусті.
Сушу, глянцюю і вкладаю
В них антимонії прості:
Аби поставить в центрі міста
Замість банальних "трьох святих",
Своїх, місцевих, дужих триста
Спартанців-хлопців молодих.
І ще ідея, мисль-новинка
Вискакує у той момент:
Аби приставить, де зупинка,
Хоча б мізерний іскромет.
...Хай осіяв би пустомити,
Спалив сміття, корчму оту,
Де мушу фото п у с т о м и т и,
А не вершить свою мету.

* * *

Складу всі ноші на рамена,
Які несе мій рідний край.

Розкрилю я його знамена,—
Хай тане лід і квітне май.
Спочину у тайзі-привалі.
І у похід піду свій знов,
Де на свободи п'єдесталі
Чарує найдорожча з мов.
Я з кличем святості Оранти
Стаю бійцем на світлу прю...
Допоможіть мені, таланти
Шевченка і Франка в бою!
У мене ціляться, що ймення
Своє в їх дух велю внести.
Це — так!
Це знак благословення!
Мені лиш поруч них зрости.

О, ескулапи всіх часів,
Даруйте ліки врятування.
Чому розлуки всіх віків,
Як міль, підточують кохання.
Чи у розлук нема забрала.
Чи тимчасові на любов
Серця і душі, що кохали,
І плечі, що тягнули рало
Впродовж цих літ моїх заков.
Питаю ескулапів всіх:
Даруйте лік, все гине, амінь!
Я підневільний, мов Сізіф,
Даремне пхав кохання камінь.
Ви, хижі змії язиків,
Вп'ялися в душі і — вмертвили.
О небо, ниспошли ти гнів
На тих, що рідні душі вбили.
Ганьба, анатема, прокляття!
Хто ніж кохання в серце впхнув?
Дай, Боже, розуму й завзяття

Коханню, що цвіло з зачаття,
 Щоб кров кипіла, мов багаття,
 Щоб я без остраху й сум'яття
 Знов душу й серце надихнув.

* * *

Хто злічить таємниці
 В десять літ.
 Де взяти ясновидця,
 Що виплутав би слід.
 Де він?

Вона?

Де дзвін?

Луна?

Чи смисл у цьому, врешті.
 Ось в чім всі тлумачі:
 Він десять літ в арешті!!!
 А воля їй по чім???
 Та як би не орало життя по спині нам,
 Тягнути спільно рало чи Бог велів жінкам?

* * *

Пожежа! Нуль-один! Пожежні!
Спішіть! Рятуйте! Я озливсь!
В моїй душі й крові пожежа!
Бензин я влив — і підпаливсь.
О небо й земле, прощайте!
О Боже, що це? Звук сирен?!Ви не гасіть, а ще скарайте
В естві моїм скажений ген.
Я — вбивця! Я — проклятий Каїн!
Я ласки прощення не варт.
Я честь твою, мов гадь, охаїв.
Я — раб намов.
Я — демон втрат.

* * *

Розквітла ромашка
В житті нещасливім.
Та й зникла, мов пташка,
У вирій зрадливий.
Ця втрата найбільша
Всіх втрат на путі.
Лиш сльози, не вірші
Я ллю в цім житті.

* * *

...Цьому не радію.
Та хочу сказать:
На долю і мрію
Наслав я проклять.

* * *

Нехай...
Я понесу свій хрест
На судний день судьби,—
Хоч з всіх життєвих перехресть
На мене грім доби!
Каміння в душу і в чоло.
І гомеричний сміх...

...Колись з Франком отак було:
Чужий серед своїх.

ОСТАННЯ ЗУСТРІЧ, Київ, 1963.

Пам'яті Василя Симоненка

У смерті був на пристані.
В нім траур вів хорали.
На всі вітання, приязні
Вінками квіти в'яли.
Із Києва узвиссями,
Дніпром широкочолим
Відплив з своїми мислями,
Котрих не міг очолить.
Дорогою корабль його
Торпеда долі злапала.
І так трагічно зло цвіло,
Що
Вся
Україна
Плакала.
...А він на палубі стоїть,
Усмішку німбом світячи.
І біль, і крик, і благовість...

...Йду, сльози-перли сіючи.

Моя відрада — споглядати місто...
Людей і авт суєтність, крик галок.
Тоді моїм бурливим спогадам аж тісно.
Душі і плоті — не страшний замок
...Квартири власної.
А ось і привілеї.
Чифір для кайфу, мудрість у книжках...
Без трепету і страху гелієї¹,
Що призабулась на нових стежках.
...Закохані мами.
І діти на санчатах.
Сніжок ледь-ледь...
Від ніжності — до втіх.

...Я б знов хотів своє життя почати
Дитиною,
Що впала в сніг...
І в сміх...

¹* Суд присяжних у Стародавніх Атенах.

Скажи мені, Варфоломею,
Шевченка родичу, речи:
Стрічав Тараса, мов Енея,
Чи розважався, живучи?
Чи був з рідні єдиний вчений,
Хто мав кебету до листа?
Чи славою заповонений
Од віку прагнув не відстать?
Поворожим на долі велія,
Се очевидне і прости:
Хто опромінивсь світлом генія,
Дорідним колосом зрости.

* * *

Чогось марнію. Від життя?
Ходжу, лежу, немов тупиця.
Чи атрофовані чуття?..
Чому ж тоді вночі не спиться?
Чого я ранком мозок свій
Під миску сонця не підставлю?
І знов порив, і буревій...
І волю до життя я славлю.
Життям народжений горить,
Я враз спалахую і гасну.
...Цілуючи розквітлу віть,
Я ще дожить до плоду прагну.

* * *

Сила духу — не раптова буря —
Рве і зносить мости.
Не врятує слабого й кобура,
Коли духом сильніший ти.
Дуб дебелий любить статуру,
А калина — цвісти.
Дух часу і мене розбурхав,
Щоб свободи сягти.
...А хто кине камінь у мене зі сміхом?
У душу змарнілу — хто плюне мою?
...З-під солом'яної я стріхи,
Але й пишні палаци люблю.

Скільки є таких пророчих...
Друзів, на слова духмяних!
Боже-Духу й Боже-Отче,—
Доки п'яні. Доки п'яні.
От хоча б цієї ночі...
Телефон охрип мій горлом.
З полудення він дзенькоче.
Запевняли мене хором:
В мент прибудемо! Охоче!
Це ж нам честь! У тебе! Дома!
Боже-Духу й Боже-Отче...
Та вони й тобі знайомі...
Протверезилися...Зважив
Кожний з них те "за" і "проти"...
І слова свої...зневажив!
Я? Тобі? Дзвонив?
Та що ти!...
Скільки в мене є...
Та годі.
Краще вилаєм свекруху.
Я для них вірець народу.
...Як налижуться сивухи!

Я був і духом молодий.
І тілом теж гаразд.
Цвіли мені п'янки сади
Принадами не раз.
Поналишала цвіт в душі
Мені весна-парча.
Ходив я мовчки по межі,
Маленьке дитинча.
Мене вважаючи, м'яким
Всміхався словом рот.
...І думав я, що не таким
Напевне, є народ.
А він трудами вверх росте,
І працею — ушир.
І цинкові дахи на те,
Щоб сонця жарив вир.
Ось це і є єдиний той,
Жиластий у віках,
В який увірував Толстой,—
Народ у постолах...

Бо спалах духу — це лиш мить,
А сало й дах щодня.
І народились ми, щоб жить,
Не мріять навмання.
Я квітню вдячний, мужикам,
Що десь ще брали час,
Аби натрудженим жінкам
Посіять зерня нас.
...Спасибі вам, простіть, коли
Я винен перед вами...
Я свій — не із тюрми й хули,—
А з пісні над піснями,
З тієї, нашої

“...я з вами, з козаками...”

Пригадую, у Комі-Африці
(Цей вислів гумором терпкий)
Дорослі й діти сонцем бавляться
В короткім літі, в день жаркий.
Печорська воля...
Катер глісером,
Мов птах, над хвилями гойдається.
Розбризкуються хвилі бісером...
...Черемхи цвіт, як мед, вдихається.
Так легко й мило...Друзі — горсткою...
Б'є в борт колода за колодою.
Лечу над долею печорською —
Широкочоло повноводною.
Тайґа у зір столико лащиться.
А капітан — розкоса Азія —
Питає: "Что, Михайле, нравиться?
Останьсь ещє на навігацію..."
...Я не лишився, бо зухвало
Морганами прожив свій вік.
Мене, мов конвоїром, гнало...

...А дома!...

Хто я?

Чоловік?...

Світися, не блищи, Омано.

Моя довічна. Без вінця.

Я в отчім краю, як в тумані.

Поміж своїх людей, а тьмяно.

...Та так не буде до кінця!

Абу! — звернувсь я до неї по комі.
Нет! — відповіла, всміхнувшись парма.
Три відживляючі роки не дарма
У комі прожив я, в гостинному домі.
Хлопці мене обійняли по-братськи.
Кажуть, що очі в них ледь азійські.
Тверджу, бо знаю життя їх з лица:
Добрі й гостинні у комі серця.
Гей, молоді катерів капітани,
Вуха — на весну, а зір — на порив!
Повінь небавом, сніг уже тане,
Лід відстигає...
Розлив...
Ділом серця наливаються жваво.
Хлопці — Печорі: "Ідемо на ти!"
Ну, вибирай, безрозмірна державо,
Комі скарби — дерев'яні плоти.
Сам і матрос. Капітан я і боцман.
Північ дебела скорялась мені.
...Щоб не тайга і не комі, то богзна,
Чувся б я сином України, чи ні!

Ялинка — під серцем, а сніг — на балконі.
І дихають серпнем грушки з підвіконня.
І Африка дише стіжком мандарин,
А ручка не пише, що знов я один.
Противиться долі і волі моїй.
О ручко, дай ручку, я весь тільки твій.
Хоч ти ошаслив, моя подруго вірна!
Не кривдь, не дурій.

Будь, як завше, надійна.
Бо ж нащо тобі той бар'єр поміж нас?
Звели — і негайно, щоб тут же погас.
Мій промінь душі, що пригнічений долею,
Жить хоче сповна і втішатися волею.
Від серця тобі: я завжди, цілий вік
З тобою залишусь — пророк так прорік.
І буде так!
Знаю!
Я друг твій!
Кохаю.
Щасти нам удвох!
Новий рік.

Вглядаюсь пусто і бездумно
В цвіт п'ятдесятої весни.
Ні друзі, ані караульні
Мої не навіщають сни.
...Я думав: варто було жити?
Себе віддати й пережите
Тепер ховати в самоті?
Вже в обездоленім житті.
І тут — де не візьметься в мене
Цей спів збудився у естві...
Я нахилив гілля зелене,
Зламав суцвіття ще живі.
Налив із крана в вазу воду,
І опустив туди бузок.
Кілька гілок.
Розлився запах...
Юну вроду
Навіяв, бунт і сил вогонь!..
Цей ніжний аромат його...
...І я схопив миттєво ручку.

Папір — і до рядка рядок —
(Аж поки не зболіла пучка)
Низав розквітлий мій бузок.
Вірш був це.
Формою, принаймні.
Він зняв тягар душевних брил.
І я, мов з закутні трупарні,
На простір вирвавсь.
Легіт крил
Носив мене зеленим містом.
Усіх я стрічних цілував.
Душа вдяглась у всі намиста,
А я мов не на твердь ступав,
А лиш на легощі ефірні.
Я був щасливий, наче дух.
В своїм побачив поколінні
Нескореності вічний рух.
За те, мій духу, що лишив ти
Мені — мене — велич єси!
Я жив, живу і буду жити
Твоєю часткою краси.

Відчулося. В мені щось зрушилось.
Щасливлю вість цю від душі.
Неначе холод в естві скрушився,
Мов розгорялись комиші.
...А може світло це оновлення?!

Шукаю малиновий плід.
Сміється юнак і дід.
Малиновий плід? — усміхається
Лукаво жінка.
Малиновий плід? — сусідка,—
Малини сей рік — гілочок не видко.
“Ні, — подумки я говорю усім,—
Шукаю малиновий плід у гаю я своїм”.

Вже зріє п'ятдесяте літо,
Як на балконі — помідор.
Мене старанно ловить місто,
Як повелів сам прокурор.
Іду на штик з життям, з судьбою.
І у шаленстві боротьби
Я залишаюсь сам собою:
Не раб — і не король судьби.

Газ шумить, киплять котли по ГОСТу.
Парогін тріскаче й сокотить.
Водовідживляючі насоси
З ляскотом вмикаються щомить.
Се котельна газового палива—
Перехрестя каторг, манівців.
Тут моє життя почато наново
Після двох державних реченців.
Гей ви, судді й слідчі пащ розверглих,
Душегубці правди, хижа глуш,—
Вогняними топками котельних
Випалимо скверну з ваших душ.

Вірші 1958-1986 рр.

ПІСЛЯСЛОВО

Загальновідомі зміни, що заіснували тепер на Сході Європи, причинилися до відродження різних народів, а в тому й української нації. Упали "залізні заслони", в'язничі брами, хоч частинно відкрились, ожили зв'язки братів-сестер, членів одного українського народу в Україні та в діяспорі, по всіх країнах світу. Ожило почуття обов'язку, бажання взаємно допомагати собі в усіх ділянках життя, а в тому також у літературній творчості.

Нехай отже в цьому аспекті маленьким внеском буде це видання збірки поезій СКИТСЬКИЙ ОЛТАР. Автор цієї збірки Михайло Осадчий — почесний член інтернаціонального об'єднання письменників, так званого ПЕН-Клубу, член Української Гельсінської Спілки, довголітній в'язень сумління у тюрмах і на засланні в мордовських таборах. Він же є також автором прози, книжки "Більмо", що вийшла друком 1971 р. у видавництві "Смолоскип", без його відома.

Треба ще згадати збірку поезій “Місячне Сяйво”, що була друкована таки в Україні, але не дійшла до рук читача. Цілий бо наклад книжки знищено з причини ув’язнення автора. Так оце “Скитський Олтар” чи не третя з черги книжка Михайла Осадчого.

З глибини цієї поезії, на тлі трагічних картин життя, і рівночасно на тлі дивної краси пейзажів, виринає постать поета — сильна, мужня, сповнена найглибшою вірою в Добро, в перемогу Правди. Для кожного читача книжка має особливу вартість.

Видаючи книжку “Скитський Олтар”, треба було провести правописні зміни згідно з основними вимогами української мови, згідно з міродайними правилами харківського правопису, що його затвердила Всеукраїнська Академія Наук у Києві та Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові 1929 р.

Нехай ця мала збірка поезій про правду великого терпіння скріплює мужність людського духа, віру в перемогу Добра. Нехай для автора вона стане виявом вдячності братів і сестер по крові та промінчиком радості на шляху творчого життя.

**Д-р Олександра Ю. Копач.
Об’єднання Українських Письменників “Слово”,
Відділ Торонто.**

ЗМІСТ

Василь Барладяну, Спів “під обвалами брил”	9
Від автора (аспект позиції)	14

КВІТНЕВІ СУЦВІТТЯ

Спалах	19
Моя краса	20
До проблеми мозолів	21
Грона	22
Меч Арея	23
Карпатське інтермецо	24
Вишневий дзвін	27
Дерева	29
Клич	31.

НІЧНА КОСОВИЦЯ

Ліс віддаленів, чи я од лісу?	35
Іскриться вогник, мліє знадь	36
І знову я в таємний дім скорботи	37
Натхненно так і так стривожено	39
Ой за веснами — зими	41
Славлю стежини, що сходжені мною	42
Я так спрагло, так вогненно	43
Не калинові, як зроду	45
Бентежно зворушливий спів	46
Мов ранком сіно ворущу	47
Т а р а с и к о в і	48
Мов землекоп, дошукою джерел	49

Знов синички жваві, рідні	51
Йдемо у старість, мов у дім без крісел	53
Сягну в глибину, де джерела цвітуть	54
У цій майстерні — тиша тиші	55
А що буде завтра, вже завтра	57
Вої ті, безсмертні і преславні	59
Стан душі, котрий тривожить	60
Вглядаюся в небо, у сірий фон	62
А яка тобою воля волить	64
Живу я привидам над пустою	66
Чекаю дня, мов лука	67
Над головою	68
Біжу я стежкою, котрою	69
До землі припадаючи слухом	70
З Кайсина Кулієва	72
...Я знов пригадую твоє село	74
Непомітно зарясніли роси	76
Вони пишуть і друкують	78
Чогось тривожно й млосно на душі	80
Б р а т о в і н а в і ч н у п а м ' я т ь	82

МОЯ ПАРМА

Спасибі Гегелю: не все дійсне — розумне	85
Неначе кидає коло	86
Всю ніч і ниць	87
Падйом! Будь ласка	88
Отож константую	89
Красна дещиця перекотиполя	90
Сипле лютий, синій, срібний сніг	91
Ретроспектива	93

На стіні бачу	96
Віднайти себе душею	97
Я з облич малюю душі	98
Білий день	99
Гуркоче душа, як линва	100
Готика ялин на білому паркеті.....	101
Так дивно, що вікно без ґрат	102
Шмигув автобус поміж беріз,	102
Тайгова красуне,	103
Весна воює зиму зирянську	103
Я на кедрове плече	104
Читав десь мудрість я високу	105
Порубцьований колесом часу	107
В безжурній висоті, коли весь світ рожевий ...	109
Я квітку понюхав і став цілувать її	110
Мандрівка достиглої калини з України в тайгу .	111
Що з тих віршів, яких усе більше	113
Я не був гордящим по-пустому	113
Гладить хвилю свинцева шуга	115
Кедри розчісують кучері хмар	116
Білочка в тайзі	118
Співають комі пісню України	119
О брате мій, наш рід з вигнанця Данте	119
Чим вище сонце, тим нижче воля;	120
На мене насувається ріка	121
Сто мислей жену, як невірну жону	122
Зірки — в дзеркальних росах	123
Воле тайги, допоможеш, чи ні;	125
Зап'ялася вся північ у білу хустину	125
По смугастім одягу, кайданах;	127

Села й міста загойдались уклінно	127
Львовє, відмикай всі брами й двері	128

У МЕРТВІЙ ЗОНІ

Хлібом-сіллю у тіні шовковиці	133
Пустомити в цвіту, мов у снігу	135
Лілія цвіте — не дотягнутися;	135
Все непростачливе в долі земній;	136
Кімната без зику-крику	136
...І сторонились люди й жінка	137
Кадрую чітко, проявляю	139
Складу всі ноші на рамена	139
О ескулапи всіх часів;	141
Хто злічить таємниці	142
Пожежа! Нуль-один! Пожежні!	143
Розквітла ромашка	143
Цьому не радію	143
Нехай... Я понесу свій хрест	144
Остання зустріч. Київ, 1963	145
Моя вірада — споглядати місто	146
Скажи мені, Варфоломею	147
Чогось марнію: від життя?	147
Сила духу — не раптова буря	148
Скільки є таких порочих	149
Я був і духом молодий	150
Пригадую, у Комі-Африці	152
Абу!—звернувсь я до неї по комі	154
Ялинка — під серцем, а сніг — на балконі	155
Вглядаюсь пусто і бездумно	156

Відчулося: в мені щось зрушилось;	158
Шукаю малиновий плід.....	158
Вже зріє п'ятдесяте літо	159
Газ шумить. киплять котли по ГОСТу.....	160
Післяслово	161

